

GRID

Intern faglig debat på Kunstakademiets Arkitektskole, Afd 6

Einig zu sein ist göttlich und gut; woher ist die Sucht denn
Unter den Menschen, daß nur Eines und Einer nur sei?

HÖLDERLIN

N° 46 December 2001

Rum og IT – udstilling og seminar, forelæsning på Kunstakademiets Arkitektskole afd. 6. november 2000 ved Kristoffer Lindhardt Weiss, filosofi-studerende

Det følgende er resultatet af en række projekter med fællestemaet: "Use your 21st-century imagination – if you got any"...Fremstillingen her er ikke præget af stringens, men det er heller ikke ment som nogen akademisk udredning som sådan, snarere som udsagn/kommentar i den noget udvandede debat om rum og it. Da nedenstående er en sammenskrivning er det noget komprimeret, hvilket ikke er så heldigt. Så hvis der er uddybende spørgsmål eller kommentarer svarer jeg gerne ved henvendelse på flg. mailadr.: k-weiss@mail.tele.dk

Forsøg på at outline tematikker, der viser sig hvis man kradser lidt i overfladen efter et endnu-ikke, ender ofte ret dårligt. Ikke desto mindre forekommer det ret vigtigt at være på forkant med udviklingen, hvor umuligt det end kan forekomme. At udvikle analyseredskaber til at diagnosticere i samtiden og en mulig fremtid er vanskeligt og presserende. Det kan meget vel vise sig, at en debat i samtiden om f.eks. cyborgs kan bidrage med nye perspektiver på andre felter - som i dette tilfælde rumteori. Så det at forsøge at fremskrive en række tendenser, og forene dem i et nyt forskningsfelt (der til tider antager helt groteske former) er en opgave, der let kan blive komplet uoverskuelig på grund af mange og ofte modsatrettede påvirkninger. Ambitionen er at forsøge at indkredse og angive træk ved disse rumligheder/tendenser, og dermed medvirke til at skitsere nye muligheder (- og begrænsninger) indenfor urbanitetsrelateret tænkning og praksis. Konturerne af et mulighedsfelt indenfor humanforskningen – og måske også arkitekturen – skulle gerne vise sig, hvor ikke mindst en kritisk tænkning i forhold til de forandringer og påvirkninger af urbaniteten der finder sted, kan komme til udtryk.

Hovedfokus er på moderne teknologi. Påstanden er, at der er ved at opstå rumligheder, der var utænkelige for bare få år tilbage. Jeg vil forsøge at lave en række betømmelser/antagelse af mere almen karakter, der vil tillade mig at tale om ting (rummet) på en anden måde, og forhåbentlig åbne nye muligheder i diskussionen af, hvilke parametre/kriterier der er interessante i spørgsmål om IT og urbanitet osv.

1 introduktion hvor der peges på forskellige problemer i det

Få noget i tiden i tale ! : en hybrid disciplin, der udnytter den kritiske kompetence traditionen byder på. Og dermed skulle konturerne af en teori gerne vise sig.

Der peges på situationer, der demonstrerer, hvordan der er en diskrepans imellem de operative bergreber vi har til rådighed og den nye tid, hvor fænomener som kvateinformatik, biomekanik, mikroelektronik, kommunikations - og informationsteori indvarsler en ny tid og nye problemer (ikke mindst rumlige). Spørgsmålet bliver hvorledes man navigerer i dette nye miljø. Og skal man udvikle en kritik, må man uundværligt spørge, hvor denne skal komme fra.

Det overordnede mål er at undgå, at de magtstrukturer man konfronterer ikke findes reproduceret i selve den kritik man forsøger at rette..derfor må strategien være raffineret. Det må kunne lade sig gøre at intervenere i netværket uden at

forfalde til inversion, til anti-positioner. Det er systemet så at sige for fleksibelt til, i stand til at modstå de fleste sådanne forsøg. Bestræbelsen må gå på at udvikle en platform, der giver en effektiv mulighed for overkomme kommenteringsafstanden til problemerne i arbejdet med moderne urbane fænomener - og dermed få virkelig indflydelse (dvs. mere end blot formmæssig påvirkning) – "tap into the network of contemporary constraints" og øget fokus på de muligheder brugen af den informations-teknologi, der er til rådighed i dag kan bibringe – om ikke andet i den mere visionære del af arbejdet med konstruere et udgangspunkt.

Et eksempel på et projekt, der italesætter begrænsningerne ved de midler vi har til rådighed analytisk i arbejdet med den urbane kompleksitet er Kyong Park (director of Storefront for Art and Architecture) og hans "Second New York projekt" til 1996 udstillingen "Interzones" på Kunstforeningen i Kbh. (kurateret af Anders Michelsen og Octavio Zaya). Park skitserer med sit projekt samtidige behov for at tænke visionært i nye byggeteknikker og måder at tænke og bruge det (post)urbane rum på. En slags sci-fi funderet på observationer af sociale og økonomiske forhold i nutiden: projektet fungerer dobbelt: ved at fremskrive tendenser opstille et scenario, der åbner for en dialog med den fremtid der tegner sig, samtidig med at fundamentale træk (problemer) ved organiseringen af det urbane rum påpeges. Nye teknologier og materialer (udløbere af Kold krigs-teknologi) peger på en ny socio-politisk virkelighed og dermed også på nye muligheder for kritik af eksisterende magtforhold. Det er udviklingen af teknikker som "molecular restructuring technologies", nano-teknologi (things that think), der tillader at hybridmaterialer udvikles, der modsvarer samtidige behov. I Kyongs tilfælde er det historien om et fremtidigt NY, hvor en ny social orden er opstået i forening med udviklingen af nye byggeteknikker, der er baseret på teorier om selvorganiserende principper. Kyong peger på et urbant nomadeliv (urbo-nomadism) og spacebug-mentalitet, hvor den nye kultur/arkitektur er som en parasit, der sætter sig fast i rummet og på de eksisterende byformationer, samtidig med at disse nedbrydes som behovet for materialer til de nye lag af konstruktioner stiger. Artiklen slutter "Second New York is a story of individualism, a city that built itself to occupy and destroy the monuments and buildings of previous authority"

Koolhaas skriver i "The generic City" fra S,M,L,XL at identitet centraliserer, modarbejder kontradiktion, fortolkning, udvidelse: generic city bryder med denne destruktive cirkel af afhængighed. I The Generic City er det ikke længere muligt at rekonstruere årsag og virkning. Konsekvensen er en kontingens der ikke opfattes som en defekt, men en mulighed... Et centrum, er et punkt/, en identitet der som en tyngdekraft der holder fx. verbale sekvenser eller en analytik sammen. Den fænomnologiske rumbeskrivelse er afhængig af at kunne referere til en kropslighed, der på sin vis legitimerer analysen, som et centrum for denne særlige diskurs. Betvivles denne kropslighed bringes hele systemet i fare. Man kunne indvende, at kroppen som organisme ikke er et punkt eller en entitet der kan fungere som et sådant fast referencepunkt (som det er tilfældet inden for visse diskurser), men altid distribueret i et fremkommende felt.. Men hvad vil det sige og hvad træder i stedet for kroppen? Det kan bedst beskrives som en deterritorialiseringsprocess, hvor man bevæger sig der, hvor antydningen bliver til antagelsen eller omvendt. Her er især selvtransformation el. identitetens instabilitet interessant. Dividitet, der er substansløst, endeligt decentreret er uden identitet og i streng forstand anonym i sin handlen og selvforestilling/bevidsthed. (Levi-Strauss ...: "den menneskelige bevidsthed er et substansløst sted for en anonym tanke"). Så en væsentlig opgave må blive at forstå denne tankens anonymitet, for bedre at kunne diagnosticere i verden og give et signalement af vores eget udgangspunkt i analysen. I det nye virker anonymiteten, og igennem den må utilstrækkeligheden i samtiden italesættes.

Anonymiteten er det der ikke kan oversættes, det der fungerer i det skjulte...den struktur der betinger vores mulighed.. For at imødekomme dette må man indkorporere og afsondre, aktualitet og virtualitet - intensitet, affinitet og ligegyldighed. Som tilstedeværende finder du dig konstant producerende og produceret, i referencer og projektioner. Der er altså tale om et nyt miljø for tanken – og dermed også en ny måde at tænke rumlighed - , men et terræn der ikke kan territorialiseres, da det ikke forbliver det samme.

Rammen om dette mentale rum er med andre ord en organiseret skizofreni eller et positioneringskompleks der stiller nye nærmest umenneskelige krav til processen.. At begribe anonymiteten er at forstå fx. teorier som påvirkelige informationsstrukturer, der kun får betydning hvis vi vælger det og i den sammenhæng de vælges.

Kan man tænke sig en anden måde at begribe det empiriske. Et alternativ kan antydes i forlængelse af ovenstående: I forordet til Felix Guattari og Gilles Deleuze "Hvad er filosofi?" skriver Frederik Tygstrup og Carsten Madsen om de to tænkeres empiriske princip: det værende der foreligger som en mangfoldighed, artikuleres for os i begivenhedens form , hvor det træder i karakter og giver mening på en bestemt måde. Det viser ikke tilbage til nogen betydning men afslører alene en vitalistisk impuls, en retning eller mulig bevægelse som ikke er et prædikat, men en virtualitet, en ubestemt mulighed for betydning i et bestemt område af det værende

2 IT overvejelser som en måde at komme videre (distribution etc. Msk et som organisme etc): alle mulige nye rumligheder...

Kan man udvide forståelsen af "tilstedeværelsen" i rummet og dermed få fornyede muligheder for at udnytte potentialet ved informationsteknologien, kan man måske udvikle redskaber til at imødekomme de udfordringer globaliseringens acceleration og øgede cirkulation af værdi og kultur præsenterer os for, om det er en "urban corridor" mellem København og Berlin (accellererede kommunikationsårer for mennesker og kapital), augmented reality, hvor nye lag tilføjes sansningen (direkte manipulation af sanseapparatet: Ren sansning er ikke så informativ som vi måske kunne ønske os: synet er en manipulerbar størrelse, der vil være genstand for eksperimenter...Synssansen kan optimeres rent sansemotorisk, og man forestiller sig at forskellige farvereceptorer vil kunne bruges til at tilføre information/data (via headsets etc) eller informationsfundets komprimering af tid og sted (der finder et af sine mest radikale udtryk ved hele facader der fungerer som skærme, som kommunikationsflader, hvor alt i princippet kan eksponeres, fra reklamer til politisk propaganda. Opløsningen af det urbane rum i en medieret virkelighed)...

Et sted at starte disse overvejelser er med det, der kommer efter mennesket: nemlig post-subjektet og den manglende samlende enhed for erfaringen, der er skrevet så uendeligt meget om de sidste 30 år. Tilstanden er det post-humane, det desubjektive, der på radikal vis viser, at det ikke er en særlig opfattelse af "mennesket" der må have prioritet, men hvordan denne opfattelse tænkes (Bruno Latour om det demokratiske princip, der fokuserer på distributionen dvs det demokratiske netværk/udveksling fremfor aktører der garanterer det demokratiske. Demokrati er demokratisk udveksling. Betydningen opstår i organiseringen af elementer og ikke i elementerne). Teknologiens udvidede domæne som vi finder det i dag har skabt af muligheder for mennesket, hvad sci-fi-genren kun har drømt om: det ultimative som i Sci-fi: menneskets apoteose: opløsningen til ren energi). Det er naturligvis ikke der vi er men hold perspektivet, for teknologien baner vejen for en nytænkning og indskrives den menneskelige organisme i en sfære hvor det post-subjektive har en helt anden prægnans end vi normalt tænker os. Det interessante er ikke at subjektet er afskrevet, at der ikke er noget "menneske", det interessante er, hvad der er trådt i stedet for, og hvordan denne tilstand skal forstås og bruges.

MsK – eller organismen – er en samling af organiske og mekaniske ressourcer i et multikompatibelt system, der reagerer i sine omgivelser og ikke en ting. Ligesom bevægelse er opløsning (?), er kroppen opløst i omstændigheder og kan aldrig eksistere som referencepunkt (dogmatisk, rumligt) for noget som helst vil jeg påstå. Og denne opløsnings strategier kan meget vel vise sig også at være anonymitetens strategier, der så må afkodes og "recodes".

Postfeministen Donna Haraway bedts kendt for sit "Cyborg-manifesto" fra "Simians cyborgs and women" (p.175) skriver i denne forbindelse bl.a om "... technologies that write the world, **biotechnology and microelectronics** Biological organisms have become biotic systems, communication devices like others." C3I (Command – Control – Communication – Intelligence) synes at være en nyttig metafor for det der er opgaven nemlig, at udforske og udnytte de begrænsninger der ligger i samtiden som muligheder. At opdage den optik, der er infiltreret og bestemt ud fra specifikke coding practices. Den menneskelige organisme kan anskues som disintegreret og distribueret i en radikal interaktion som beskrevet i fænomenologien. Udfordringen er at se videre end denne konstatering for dermed at få den rest der efterlades når det nye afsøges eksponeret. Det må blive klart, at koden, kodesprog og kodningprocesser er altafgørende faktorer i denne udveksling der skal sikre at rummet genvindes. I informationsalderens hyper-accelererede rum – the space of flows - er organismen androgyn, steril og frigid - til gengæld ubegrænset bevægelig, aktiv og utyngt. Det er denne organisme – cyborgens – triumf. Her brydes kausaliteten, det tvungne forhold mellem virkning og årsag, der i radikal grad redifinerer selvets operationer. Og opgaven er såvidt jeg kan se, at udforske disse strukturers grænser hvor det bliver ukomfortabelt og komplekst, og dermed forstå den mentale proces hvor bevidstheden er distribueret i feltet (i det nye som mulighed), primært som et genereringsfelt, hvor den mentale og fysiske deplacering og stabilitet er imperativt.

Distribution her defineret som punkters og konfigurationers indbyrdes relationer, sekvenser af begivenheder (Stan Allen "Field Conditions"), der registrerer processer og forandringer i kommunikationsstrukturer. IT –forskningen forpligter sig på at oplyse sig selv om disse for derved bedre at bevæge sig i terrænet, og prøve at blotlægge informationens status i "rummet" og i videnskabelig sammenhæng. I denne kontekst opfattes mennesket som konstant formidlet og distribueret i netværksstrukturer der skaber betydning, og kolliderer dermed med den særlige terminologi der knytter sig til det fænomenologiske rum: åben/lukket, privat/offentligt, center/periferi, det massive, det transperante. Vi har en tendens til, at diskriminere/privilegere rummet, isolere og abstrahere det, og sætte det i et 1:1 forhold til kroppen uden at sætte spørgsmålstegn ved selve grundlaget for antagelserne. Hensigten er at, at se mennesket distribueret på tværs af disse bestemmelser og dermed medtænke en række andre faktorer der er presserende i samtiden. Det politisk-økonomiske rum, det lokale og det globale rum – og sammensmeltningen af disse, normalitetens og anonymitetens rum. Alle er de bestemmelser der åbner mulighed for kritik og dialog med rummet som sådan, men som Foucault siger: "frihed er en praksis" dvs. man kan ikke designe et frigørende rum som sådan, men muligvis fordre det...:-)

En af de rum-former der måske mere end noget andet karakteriserer den moderne tilstand er "the space of flows". Som sociologen og netværks-guruen Manuel Castells skriver i "Rise of the Network Society": "...The new communication system radically transforms space and time, the fundamental dimensions of human life. Localities become disembodied from their cultural, historical geographic meaning, and reintegrated in to functional networks or in to image collages inducing a

space of flows that substitutes for the space of places. Time is erased in the new communication system when past present and future can be programmed into interact with each other in the same message. The space of flows and timeless time are the material foundations of a new culture that transcends and includes the diversity of historically transmitted systems of representation: the culture of real virtuality where make-believe is belief in the making.

I denne tænkning er al autencitet for længst evakueret, tilbage er højst en normalitetens hallucination, hvor der før var en identitet og en retning.. Dette antages i et forsøg på at få et signalement af en ny bevægelseslogik mellem det oplevede rum og det mulige rum, hvor det kontingente ikke er en defekt, men tværtimod et potentiale eller en ny logik. Konventionen afmonteres til fordel for en forståelse af transformationen som grundvilkår og som pre-indikativ – det der ikke kan siges noget om umiddelbart.

Rummet forstået som afgrænsning er utilstrækkeligt. Den moderne informationsteknologi kræver af rummet, at det skal manifestere sig som mulighed/virtualitet. Rumlige formationer betragtes af mange indenfor denne forståelse som et interface, en brugerflade fremfor en volumen med taktile og andre rumlige kvaliteter (jvf artiklen om skærne i det urbane rum, radikal ny rumlighed, den distribuerede rumlighed) Men informationen i sig selv er anonym. Det er netværket der aflæser koden og opfattes rummet som en informationsstruktur, må man analysere de kræfter der virker i denne. Den hollandske gruppe Crimson har ydet et betydeligt bidrag i udforskningen af disse strukturer der betinger praksis i dag. I "Org-wars" identificerer de tre typer magt. Først solkongens uindskrænkede magt, dernæst den diskursive magt som Foucault identificerer og sidst, men ikke mindst, "powerlessness" el. org-ware dr er de finansierende, organiserende og bureaukratiserende elementer der (vanskeliggør) og determinerer byggeprocesser. Disse anonyme magtstrukturer bliver genstand for undersøgelse og konstruktion ("Org-wars - Post-urbna Strategies by the Dutch Group Crimson") I denne artikel nævnes Max 1 og deres motorvejsprojekt, der viser hvordan en forhandlingsstrategi og målrettet brug af Org-ware magtstrukturer er med til at realisere et ellers umuligt projekt. Rammen for projektet redifineres og gruppen er i stand til at danne konsensus om deres forslag via bevidst manipulation af bestemmende organer. Der i vid udstrækning tale om en praksis, hvor flowhow har erstattet knowhow dvs inden for denne diskurs er viden ikke interessant i sig selv, men hvordan den distribueres i det felt der opstår når et problem skal løses fx. arkitektonisk. Arkitektens udvidede domæne bliver at "...regain freedom and reconnect with the city in its entirety and its complexity, urbanism will have to switch powers; it no longer should be dependent on the civic powerpyramids of yesterday, but learn how to tap into the powerspaghetti of today."

I dette konkrete tilfælde er der tale om et rum af information, datastrukturer (datascapes der repræsenterer hvad der ikke kan iagttages umiddelbart) eller sagt på en anden måde: begivenheder mellem parametre.

3 nye måder at arbejde og tænke på ... diagrammet etc..(ud med skabelsen som maxime) nye operative begreber

Så hvad er det der er accelereret. Diagrammet som acceleration af problemfeltet efterladende en retoucheret struktur der bærer betydningen) – eller en kommunikationsakse der er det organiserende princip for processen. Diagrammet er koden (jvf Haraway om genetic coding recoding, decoding osv.) der gør det muligt at fokusere effektivt på de centrale elementer , og diagrammets formelle struktur tillader ting at blive repræsenteret simplificeret, hvor diagrammet fungerer som adgang, fokus, ved at muligheden og det kreative skematiseres og foregribes i den forudgående analyse. "The special thing about diagrams is the connection of visual perception and rational thought; the diagram thinks in images..." ("Diagramming the contemporary" Wouter Deen/udo Garritzmann). Diagrammet er opløsningen af kompleksiteten, der danner grundlag for en revurdering af muligheden ved rummet ud fra andre mere konkrete parametre. Disse datascapes (som rum el. abstraktion der præciserer muligt rum) er en acceleration af et genstandsfelt, af rummet og dermed af rammerne for et konkret projekt.

MVRDV arbejder som bekendt med disse **datascapes**, der gør de usynlige strukturer der er så afgørende for vores handlemuligheder synlige. Der er utvivlsomt tale om en bevægelse fra fokus på form til fokus på disse kræfter der så at sige virker mellem formerne, der må identificeres og anvendes. (Crimson – powerlessness).

Man kan afstikke rammerne for processen, men selve forløbet kan ikke kontrolleres. Det kan observeres og muligvis interveneres og forskellige interferensstrategier kan anvendes. Processen forstås i en udvidet betydning og er ikke blot en "design-process", men en process af forhandling, implementering og konstruktion..

Afrunding

Man snakker meget om scapes (datascapes, mediascapes, ethnoscapes) men snakker sjældent om e-escapes, eller muligheden for et "escape", muligheden for en forsvinding ikke væk fra men med arkitekturen. Markeringen bliver overflødig, når man forsvinder eller undslipper. Som det engang er blevet sagt: Rummet er det sted hvor man konstant indhenter sig selv for blot ingen(ting) at finde. Rummet er substansløst og tanken anonym, det eneste der forekommer virkeligt er distributionen, i netværket hvor en handling får konsekvenser. Der vil altid være støj i transmissionen, i budskabet , og selvom denne støj er opløst i en anonym frekvens, er resultatet forhåbentlig en mere utvungen afsøgning

af det normative og det tentative, det prøvende og pretentiøse (der er den kreative tankes miljø), dynamikken mellem det instituerede samfund og det instituerende samfund. Men det må ske gennem en forståelse af anonymiteten og normalitetens hallucination som grundlæggende vilkår.

Uden at lyde overambitiøs på vegne af arkitekturen (eller filosofien for den sags skyld) ligger der en vigtig udfordring i at udvikle redskaber til en ny rumlighed, der kritisk kan udfordre – og udnytte - de begrænsninger der er en del af "contemporary reality", med alt hvad det indebærer af problemer og hovedpine og ny teknologi. Rummet tømmes, der er ingen konstitutive elementer der kan nedbrydes.. "sharpen your edge – the flowhow of future architecture".

Eksempler brugt i forelæsningen (Virilio):

Virilios rum-opfattelse: det der gør at alle ting ikke er på samme sted..

Virilio interview (c-theory: www.c-theory.com): Orbital one that made use of all the power normally reserved for global war. However, the Kosovo War took place in orbital space. In other words, war now takes place in 'aero-electro-magnetic space'. It is equivalent to the birth of a new type of flotilla, a home fleet, of a new type of naval power, but in **orbital space!**

Som Virilio endvidere bemærker får vi i fremtiden brug for to "ure" om man så må sige: et til at fortælle os hvad tid det er (så vi kan synkronisere vores bevægelser med andre – og ikke andet) og et til at fortælle os hvad sted. Overvejelse der trækker på den stigende udbredelse af Global Positioning System-teknikken (GPS) der som så meget anden teknik er udviklet af den amerikanske militærindustri.